

وضعیت صنایع فرهنگی در ایران

فرشاد مؤمنی در سال ۱۳۷۹ در مقاله‌ای با عنوان «اولویت مصالح جمعی نسبت به منافع شخصی از منظر اقتصاد توسعه» به بررسی وضعیت صنایع فرهنگی در ایران می‌پردازد. این پژوهش در سال ۱۳۸۰ در مجموعه مقالات جامعه و فرهنگ، جلد دوم، صفحات ۲۲۵ الی ۲۴۸ منتشر شده است. ناشر این کتاب انتشارات آرون است.

نتایج مهم این پژوهش به‌قرار زیر است:

کشورهای در حال توسعه اصولاً در زمینه وسایل ارتباطات جمعی همچون سایر زمینه‌ها فقیرند و این فقر به صورت چشمگیری در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته وجود دارد. در کشورهای توسعه‌یافته به‌طور متوسط برای هر هزار نفر ۱۱۳۰ رادیو، ۵۴۵ تلویزیون و ۵۹۰ گوشی تلفن وجود دارد، ۳۰۴ نسخه روزنامه در روز نشر می‌شود و ۶۱ جلد کتاب در سال منتشر می‌گردد؛ در حالی که در کشورهای در حال توسعه به‌طور متوسط برای هر هزار نفر ۱۸۰ رادیو، ۵۵ تلویزیون وجود دارد، ۵۰ نسخه روزنامه در روز منتشر می‌شود و ۶ جلد کتاب در سال نشر می‌گردد. (صفحه ۱۸۳)

بررسی صنعت ایران در همین مجموعه حاکی از آن است که ۲۴۷ رادیو، ۷۰ تلویزیون و ۴۱ گوشی تلفن برای هر هزار نفر وجود دارد که نشان‌دهنده قدرت خرید نسبتاً بیشتر ایرانیان برای در اختیار گرفتن کالاهای مصرفی است. تعداد رادیوها در ایران ۳۷٪ بیشتر از سرانه کشورهای در حال توسعه و تعداد تلویزیون‌ها ۲۷٪ بیشتر از این سرانه است، اما به دلیل نارسایی‌های محصولات نوشتاری در ایران سرانه روزنامه‌های منتشره در ایران ۴۶٪ و یا واقعی‌تر بگوییم ۷۰٪ پایین‌تر از سرانه کشورهای در حال توسعه است. (صفحه ۱۸۳)

نتایج این پژوهش در بحث کتاب و نشر نشان از وضعیت بسیار نامطلوب این صنعت در ایران دارد. بر اساس نتایج تعداد عناوین کتب منتشره در ایران در سال ۱۹۹۰ نسبت به مطبوعات وضع بهتری داشته و ۱۲ عنوان کتاب شامل کلیه کتب غیردرسی و کتب دینی برای هر ۱۰۰۰ نفر منتشر می‌شود. این میزان به‌عنوان مثال برای شیلی ۱۸ عنوان کتاب، کویت ۴۱ عنوان، کوبا ۲۱ عنوان، آفریقای جنوبی ۱۴ عنوان، سریلانکا ۱۴ عنوان، افغانستان در آن سال ۱۷ عنوان بوده است؛ اما آمار مربوط به کتابخانه‌ها و شمار کتاب‌ها و سرانه مصرف کاغذ مشکل را روشن‌تر نشان می‌دهد و گویای آن است که تعداد عناوین کتاب، وضع فجیع کتاب در ایران را به‌درستی نشان نمی‌دهد. در حالی که در سال ۱۹۸۹ تعداد کتب کتابخانه ملی ایران ۳۰۰ هزار عنوان اعلام شده است، این تعداد برای چین ۱۳۰۸ میلیون، در آلمان ۱۳ میلیون و برای رومانی، انگلیس و چک و اسلواکی به ترتیب ۱۴۰۷، ۲۷۰۵ و ۲۶۰۹ میلیون بوده است. در این فهرست کشورهای جزایر گویان، نپال، فیلیپین، قطر، کویت، بنگلادش، جزایر فارو، موناکو، آندورا، سریلانکا و سوریه کتابخانه‌های ملی با کتاب‌هایی کمتر از ایران دارند اما متأسفانه اگر سرانه را در نظر بگیریم در این فهرست تنها بنگلادش وضعیتی بدتر از ایران دارد. به‌طور کلی شمار کتب منتشر شده به ازای هر هزار نفر جمعیت در ایران ۵۸۲ جلد، برای سریلانکا ۹۲۹ جلد، کوبا ۴۹۵۹ جلد، کره جنوبی ۴۵۵۷ جلد، امارات متحده عربی ۲۱۹۹ جلد و چین ۵۲۲۴ جلد بوده است. (صفحه ۱۸۳ و ۱۸۴)

